

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljno pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravištvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Izboljšanje učiteljskih plač na Kranjskem. — Nekaj o metodiki prirodopisnega pouka v ljudski šoli. — Črtice o zdravoslovju. — Književno poročilo. — Pismena vprašanja. — Dopisi. — Razne stvari. — Razpis nagrad. — Natečaj. —

Izboljšanje učiteljskih plač na Kranjskem.

Zakon, s katerim je bilo sklenjeno v deželnem zboru kranjskem, izboljšati plače učiteljske, slovó v pravotni besedi takó:

Zakon

z dné

s katerim se nekatera določila deželnih zakonov z dné 29. aprila 1873. leta, dež. zak. št. 22. in z dné 9. marcija 1879. leta, dež. zak. št. 13, prenamejajo, oziroma dopolnjujejo.

Po nasvétu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske — v delni pre-naredbi, oziroma dopolnitvi deželnega zakona z dné 29. aprila 1873. l., dež. zak. št. 22, o uredbi pravnih razmer učiteljstva na javnih ljudskih šolah vojvodine Kranjske, kakor tudi deželnega zakona z dné 9. marcija 1879. l., dež. zak. št. 13, s katerim so se prenamečila, oziroma dopolnila nekatera določila deželnega zakona z dné 25. februarja 1870. leta, dež. zakon št. 11, o šolsk. nadzorstvu, dež. zakona z dné 29. aprila 1873. l., dež. zak. št. 21, o uredbi ustanavljanja, vzdrževanja in obiskovanja javnih ljudskih šol v vojvodini Kranjski in deželnega zakona z dné 19. aprila 1873. l., dež. zak. št. 22, o uredbi pravnih razmer učiteljstva na javnih ljudskih šolah vojvodine Kranjske — ukazujem takó:

§ 1. Kategorija podučiteljev (podučiteljic) na javnih ljudskih šolah na Kranjskem je odpravljena.

§ 2. Učiteljske službe na vseh javnih občnih ljudskih šolah so razdeljene v štiri plačilne vrste, in to:

v učiteljske službe	I. vrste s 700 gld.
" " "	II. " " 600 "
" " "	III. " " 500 " in
" " "	IV. " " 450 " letne plače.

Letna plača začasno nameščenih učiteljev (učiteljic) kateri (katere) se smejo uporabljati v učiteljskih službah vsake plačilne vrste, določena je s 360 gld.

§ 3. Od skupnega števila učiteljskih služb dežele Kranjske jih spada na I. vrsto pet odstotkov, na II. vrsto deset odstotkov, na III. vrsto petintrideset odstotkov; ostalih petdeset odstotkov je učiteljskih služb IV. vrste.

Ustanovitev učiteljskih služeb, kakor tudi razvrstitev, t. j. določitev njih plačilnih vrst izvrši deželno šolsko oblastvo v sporazumu z deželnim odborom, in to z ozirom na važnost posameznih šol, na odgovornost z učiteljskim mestom združene službe in na krajne razmere dotičnega stališča.

To razvrstitev je vsakih 10 let pregledati; vendar zategadelj med tem časom popravki iz važnih vzrokov niso izključeni.

§ 4. Stalno nameščeni učitelji (učiteljice) imajo po preteku vsakih petih let, katera so prebili v nepretrganem in z dobrim vspehom združenem službovanju na kakšni javni ljudski šoli, do izpolnjenega 30. službenega leta pravico do službeno-starostnih doklad, katere znašajo pri učiteljskem oseboju meščanskih šol po deset odstotkov tistočasne plače, pri učiteljskem oseboju na ostalih ljudskih šolah pa brez ozira na letno plačo po 40 gld.

Štetí se začne prvo petletje, in sicer brez razločka, če je službeni čas prebit na Kranjskem, ali v kakšni drugi v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel, z dnevom prve stalne namestitve; štetev vsakega sledečega petletja se ravna po naprejšnjem.

Priznavati službeno-starostne doklade pristaje okrajnim šolskim oblastvom, v mestu Ljubljani mestnemu šolskemu svetu.

§ 5. Vsak voditelj (vsaka voditeljica) javne ljudske šole ima pravico do najmanj iz dveh sob in iz potrebnih stranskih prostorov obstoječega stanovanja, katero je, ako možno, odkazati v šolskem poslopju. Kadar se mu takšno stanovanje ne more dati, gré mu stanarina, katero je pri ravnateljih meščanskih šol odmeriti z 20 odstotki njih tistočasne letne plače, pri voditeljih (voditeljicah) občnih ljudskih šol pa v Ljubljani s 120 gld., zunaj Ljubljane z 80 gld.

Stalno nameščeno moško učiteljsko oseboje na javnih ljudskih šolah v Ljubljani dobiva stanarino, katera je določena za učitelje meščanskih šol s 15 odstotki njih tistočasne letne plače, za učitelje občnih ljudskih šol pa v I. in II. vrsti s 100 gld., v III. in IV. plačilni vrsti z 80 gld.

Ostali učitelji imajo pravico do prostega stanovanja ali do stanarine samo tedaj, kadar so imeli pravico do tega užé pred veljavnostjo tega zakona.

Stanarine za učiteljsko oseboje na javnih občnih ljudskih šolah v Ljubljani plačuje normalno-šolski zaklad, za šolsko oseboje zunaj Ljubljane pa jih plačujejo dotične občine. Za stanarine učiteljskega oseboja na javnih meščanskih šolah morajo skrbeti dotični šolski okraji.

§ 6. Učiteljem, kateri so kot stalni učitelji na jedni ter isti jednorazredni ljudski šoli z letno plačo IV. vrste zadovoljivo službovali deset let, gre razven zakonitih starostnih doklad še osobna doklada 50 gld., ki se pri odmeri pokojnine ne všteva in odpade, če dosežejo učiteljsko službo z višjo plačo.

Priznanje te osobne doklade izreče deželni šolski svet v sporazumu z deželnim odborom.

§ 7. Kadar bi se pri razvrstitvi učiteljskih služeb po določilih tega zakona uvrstila kakšna učiteljska služba v menj založeno plačilno vrsto, gre sedanjemu imetniku te učiteljske službe prejšnja višja plača in isti prejme višji znesek kot dopolnitveno doklado letne plače.

§ 8. Tistim učiteljem (učiteljicam) na javnih občnih ljudskih šolah v Ljubljani, kateri so imeli pri začetku veljavnosti tega zakona pravico do višjih

nego y zgornjih §§ 4. in 5. določenih službeno · starostnih doklad in stanarin, ostane ohranjena ta pravica in prejmo isti višji znesek kot dopolnitveno doklado.

§ 9. Določil deželnega zakona z dné 30. aprila 1886. leta, dež. zak. št. 11, o opravičnih dokladah, katere so pri odmeri pokojninskih užitkov vštene, ne dotika se ta zakon.

§ 10. Ta zakon stopi v veljavnost z začetkom prvega solnčnega leta ki pride po njega razglasitvi.

S tem zakonom so razveljavljeni §§ 18., 22., 30., 33., 34., 37., 38. in 67. zakona z dné 29. aprila 1873. l., dež. zak. št. 22, dalje §§ 38. in 39. zakona z dné 9. marcija 1879. l., dež. zak. št. 13, po vsi svoji vsebini, nadalje § 58. prvega in §§ 22. in 33. zadnjega zakona, v kolikor se isti tičejo podučiteljev (podučiteljic).

§ 11. Mojemu ministru za bogočastje in uk je naročeno izvršiti ta zakon. *)

Nekaj o metodiki prirodopisnega pouka v ljudski šoli.

(Konec.)

Vse skupaj storjajo zadrugo, tako rekoč posamen prizor v velikanski svetovni drami, katerega je v stanu pregledati in zapopasti mladostni duh, dočim vsej vesolnej drami ni kos. Tukaj nam je dana prilika, da ne kažemo učencu le posamne prirodnine, v svrhu spoznanja oblik in vežbanja očesa, ampak učenec tudi lahko občuduje lepoto skupine, lahko opazuje, kako pozamni organizmi drug drugemu služijo, in gleda v življenje spoznanih stvari ter v večno snovanje prirodnih moči.

Enake zadruge življenja so gozd, travnik, reka, pušča, močvir itd.

Na podlagi tukaj razvitih načel in z ozirom na berila izdana po Zeynek-u, dru. Mich-u in Stener-u v 3 delih, sestavil je g. pisatelj podroben načrt za prirodopis v enorazrednici. Prostor mi ne pripušča, da bi podal ves ta načrt, da pa tovariši vidijo, kako poučno in zanimivo je to delo, naj sledi tukaj odlomek iz načrta in sicer tvarina za I. leto II. oddelka:

Jesen.

a) Vrt. Slika celote. Zorenje sadja, peščenato in koščično sadje, poraba sadja. Pajek križavec. Padanje listja, ptice selivke, zimsko spanje. Netopir uhar.

Zima.

b) Hiša in dvor. Slika celote. V hlevu, k on j (zakon priličnosti) govedo, ovea in koza (primerjalno), svinja, domači sostanovniki, pes (zakon priličnosti) domača mačka (primerjanje s psom). Na perutninskem dvorišču. Domača kokoš (zakon vpodabljanja), gos (zakon obstanka), golob.

Pomlad.

Lastavica (zakon prisposobnosti).

*) „Učiteljski Tovariš“ je v svoji številki 23. priobčil prvotni tekst tega zakona, katerega je pa, kakor vidijo č. gg. bralci, pozneje slavni deželni odbor kranjski bistveno izpremenil.

c) Vrt. Slika celote, trobentica (korenina, bil, cvet), vijolica (korenika), šmarnica, cvetice. Črešnja (oplodba), jablan (primerjanje s črešnjo). Rujavi hrošč, gosenice. Vrabec, škorec, ptice pevke.

Poletje.

Vrt. Regrat (priprava za letenje po zraku na plodih). Glogov belin. Vиноgradski polž.

d*) Voda. Slika celote. Življenje živali in rastlin na vodi in v vodi. Žabe, Karp. (zakon obstanka, zakon štedljivosti v močeh), postrva (primirjanje).

Konečno nam poda gosp. pisatelj nekaj miglajev, kako naj se uči prirodopis po „zadrukah življenja“ in povdarja, da so pri takšnem učenju neogibno potrebni šolski izleti (najmanj 4 vsako leto) in šolski vrt. Ko pridemo z učenci na mesto, „zadružnega življenja“, nam je najprej pogovoriti kraj kot celoto, potem pa posamezne zadrušnike, nekatere bolj, druge manj natančno. Za pogovor ali prav za prav za preparacijo na pogovor posameznega rastlinskega bitja (rastline) priporoča ta-le načrt:

I. Rastlina kot posamno bitje (organizem).

1. Pogovor vseh organov in opazovanje njihovih funkcij.
2. Posebne lastnosti rastline v sestavi in življenju. Kažejo te na izvenredne zakone?
3. Opazovanje rastline z ozirom na eden ali več zakonov. (Pozitivni ali negativni zapazki.)
4. Rastlina in njene sorodnice (sistematika). Značilna svojstva.

II. Rastlina in človek.

1. Tehnološka (ekonomična, zdravilstvena itd.) poraba.
2. Estetična stran rastline. (Katere oblike na njej so posebno lepe, so za risanje kot motivi itd.) Katere boje se odlikujejo s posebno čistostjo? Harmonične sestave. (Krajevni učinek.)
3. Poetična stran rastline. Mnogokrat že ime samo (trobentica). Ali: rastlina v običajih, bajki, pripovedi, zgodovini. Rastlina v poeziji.
4. Je rastlina kulturni faktor? — Žita, vinska trta.

III. Rastlina in kraj, kjer rase.

Kako vpliva na njo kraj. Zemlja; pečinska, peščenska, ilovniška, grobeljska itd. rastlina.

IV. Rastlina in klimatični faktorji.

(Visokost, stran sveta, oziroma solnčna svetloba, mokrota itd. Kako vplivajo ti faktorji na rastlino in kako ona na faktorje. Pod katerimi pogoji se najboljše obnese? Kako daleč gre njena prisposobnost?)

V. Odnosaji med njo in rastlinami okolice.

(Kako druga na drugo vplivajo. Delajo senco, rastejo na drugih rastlinah itd.?)

*) Vrt v jeseni, (a) hiša in dvor, (b) vrt v pomladi, (c) voda, d) so kraji zadružnega življenja.

VI. Odnosaji med rastlino in živalstvom.

Prijateljski ali sovražni odnosaji. Čemu pridejo živali ž njo v dotiko? (Hrana, bivališče, odpočivališče.) Kako koristijo živali rastlini? (Posrejšajo oplojš, prenašajo in razširjšajo seme.) Jo-li živali poškošujejo? Ima branila zoper sovražnike? itd.

VII. Rastlina pa sošružno življenje.

1. Nastopi rastlina kot potreben ali važen soš zaaružnega življenja? (Katero nalogo ima v sošrugi? Kako se prilikuje njena naloga njihovi urešbi? More le v sošrugi živeti ali tudi kot posamno bitje? Kako vpljiva na njo osamotenje? itd.

2. Kateri zakoni se izvajajo iz odnosajev med njo in drugimi soš zaaružje?

Po tem izgledu osnujejo se lahko enaki načrti za obravnavo živali ali rudnine.

S tem končam „pogovor“. Narasel mi je tako rekoč pod peresom in seza čez okvir navadnega pogovora. Ker je pa delo toliko zanimivo, zdelo se mi je vredno, da seznanim slov. učiteljštvo z važnišimi točkami spisa. G. pisatelj bi še nam pač ustregel, ko bi ves spis preložil na slov. jezik in pošrobni načrt prilikuil našim razmeram in berilom.

J. Koprivnik.

Črtice o zdravoslovju.

(Spisuje Simon Meglič.)

(Dalje.)

Prejemljivost za nraвні in duševni vpliv vzgoje ne more se na ničem drugem tako živo in vspešno pripraviti, kakor baš z natančnim delom. Vsak človek mora delati, to se pravi: svoje duševne in telesne moči po svojej zmožnosti vporabljšati, ako hoče zdrav ostati. Lenoba naredi telesno in duševno bolezen in neskladnost v notranjem in vnanjem življenju. Kakor vsaka stvar tako je tudi človek zakonskemu nagonu delovanja pošvržen in baš on ima višjo nalogo, da spozna po pameti smoter svojega dela in prostovoljno svoje moči za to vporabo. Delo pa je le tedaj normalno in pospešuje zdravje, ako se vrši redno in je razdeljeno na čas in moč. Redno delo nam oškaže naš poklie, katerega naj si vsak izvoli po radostnem pomisleku z ozirom na finančne moči in duševne svoje zmožnosti. Dela in trudi naj se le po dnevi. Noč je ustvarjena za počitek. Iši tedaj ob 10. uri zvečer spat, vstani ob jutranji zori ter delaj in prepričal se boš, da ti bode delo ložje, da ti postane duh in fantazija krepkejša, telo neoslajljeno in duša vesela. Vsi nočni delavci so bleš, medli, nervozni in zlovoljni. Priroda zahteva, da si možgani v spanju pred pošnočjo in po pošnoči poščijejo, ravno tako hoče hršbni mozeg mir pred gibali in tudi trebušni živčni sistem noče, da bi ga kaj v njegovi vegetativni stvoritvi motilo.

Človek pa zamore mnogo in naporno delati, ako svojo moč in čas svoj redno razdeli. Delo te bode le tedaj najbolj utrudilo, ako delaš, kedar ti je volja in brez razdelitve časa, danes malo ali celo nič, jutri mnogo in nezmerno.

Sicer pa velja o delu isto, kar bi o gibanju rekel: Kdor se na vsakdanje gibanje v prostem zraku ne navadi ter dalje časa v sobi ostane a hoče zamujeno s krepkejšimi sprehodi poravnati, ta se ne okrepeča, navzlic utrudjenosti nemirno spi, zgubi slast do jedi in misli, da mu sprehajanje ne prija. Neredni delavec baš isto občuti, ako po daljšem lenarenju na jedenkrat hoče zamujeno z napornim delom nadomestiti.

Delavcu naj bode pravilo, da si uri po delu tista gibala, katera so bila med delom zanemarjena. Kdor n. pr. pojedine organe, kakor oči, preteza, prebizo na predmet obrača, kdor mora sedé in sključen delati, vstane naj večkrat od svojega dela, da krepko pri oknu ali v kakem zračnem prostoru zasopé, da si truplo zateza, ude pregiba, ako potreba, da si mehur izprazni; po delu pa naj se v prostem zraku zmerno giba ter mišice vadi, da kri od srea, pljuč, možganov in jeter odvede in na ta način omotico, vnetje oči, okrivljenje kosti in hrbtno slabost odvrne.

Pri delu pazi, da se ne preženeš; s telesnim ali dušnim delom takoj nehaj, kakor hitro ti postane glava težka, misel nejasna, fantazija neokretna, duh raztrešen, ako se pred očem iskre prikazujejo, ako se prsi ožijo, dihanje težavneje postaja in se srčni vtirp občuti, ako se mišice začnejo tresti, prsti drgetajo in se v podšijeku in hrbtu topa bolečina občuti, ko koža neha potiti se in jezik suh postane. To so znamenja, da se organizem brani proti nadalj-nemu delu.

Kakor pa je delo za gojitev mišic blaženo, ravno tako dobrodejna pa sta počitek in spanje za blagostanje in rast; te dve sredstvi ste najboljši krepčali za odraslega in otroka. Kolikor več se je otrok gibal, v istej razmeri potrebuje tudi počitka. Tukaj velja edino pravilo za otroke, da gredó zvečer zgodaj v posteljo a da v jutro za rano vstajajo. Privoščimo jim spanja, kolikor ga zahtevajo; kolikor so mlajši, toliko dalje časa naj počivajo. Med počitkom, v spanju se ne smejo z nikakoršnim šumom, ropotom, motiti. Ležišče naj bode priprosto in trdo. Pernice naj se v vsakej okolnosti odpravijo, tudi tukaj je „navada železna srajca“. Hvalevredno je, da se je že gizdava pernica kolikor toliko odpravila in se še le po premožnih kmetskih hišah nahaja. Spoznali smo njeno omehkužljivo lastnost ter začeli smo se obračati k naravi, k jedini rešiteljici za narodovo moč.

Tudi odraslim se priporočajo navedeni stavki v izpolnovanje. Ob kratkem naj tu navedem, da se morajo tudi odrasli omehkuženja varovati. Glava, vrat in prsi se morajo tudi po noči bolj hladno obdržati. Posteljna oprava je po noči namestnica obleke. Ker pa je telesna gorkota po noči nižja, naj bode odeja nekolička toplejša, samo da telo ne obteži.

Zdravemu odraslemu človeku zadostuje 7 ur trajajoče spanje, ako gre vsaj dobro uro pred polnočjo počivat. Slavni filozof Kant pravi: „Kdor dalje (kakor omenjeni čas) spi, stori svojo posteljo za gnjezdo množice boleznij“. Kakor hitro pa se v jutro zbudiš, vstani. Budno ležanje v postelji prouzroči pritisk krvi proti glavi in plodilom, kar je posebno pri otrocih in mladih osebah pomisleka vredno. Ravno tako se odsvetuje branje v postelji. Navadno se čitajo časniki in romani, vsled česar nastanejo in vzbudijo vsakovrstne predstave, fantazije in občutki.

Da naj bode spalnica prezračena, mirna ter suha in postelja zdravstvenim predpisom urejena, razume se samo ob sebi.

Pri tem oddelku naj le še opomnim, da je neumestno skupno spanje. Stariši in otroci, stareje osebe z mlajšimi naj bi nikdar v enej postelji ne spali. Starejše osebe okrepčajo se na troške mlajših, kateri postanejo slabotni na mišicah in živcih, blede, mlahava, medli in bedni. Vše pravni in moralni razlogi so zoper skupno ležanje, osobito pri različnih spolih. Tudi v tem obziru se je jelo zlasti pri omikanih družinah ozirati na zdravoslovje: odpravili so se dvospalni postelnjaki. Upajmo pa, da bode zdravoslovje tudi v mnoštvo ljudstva prodrlo in blagonosno na duh in truplo vplivalo.

O gojitvi kože.

Vsak vesten delavec, naj vže bode kmetovalec, rokodelec, kirurg, učitelj itd. vé orodje, katero mu služi, rabiti pa je tudi skrbno varuje in v izgledni čistosti ohrani. Obstanek slednega človeka pa se naslanja v pravem pomenu le na delo. Le delo oplemeni! Neposredno, tedaj prvo orodje za njegovo delo pa je truplo človeško, tedaj se mora tudi truplo človeško snažiti in gojiti. Oddelki za gojitev snage vsakega človeka pa so: Čistota dihal, čistota hranitbene cevi, čistota krvi in soka in čistota in vtrjenje zunanje prevleke našega trupla. O prvih treh sem vže govoril; danes pa naj obravnavam gojitev kože.

Iz starodavnih Mojzesovih, kakor sploh vztočnih zakonodajstev je razvidno, kakšen pomen je gojitev kože vže v starem veku imela ne le za zasobni temveč tudi za javni blagor. Zdravstvenemu zakonu („tako poučite sinove izraelske, da se ogibajo nesnage in ne umrejo v gnjusobi“) imel se je narod izraelski zahvaliti, da je bil v temnih stoletjih srednjega veka bolj obvarovan pred kugo in drugimi razsajajočimi boleznimi kakor drugi narodi; ta postava ni bila samo zdravstveno-dijetičnega pomena, temuč tudi predpis pri boleznih na koži in plodilih.

Še dandanes občudujemo po velikanskih načrtih osnovana kopališča dveh največjih kulturnih narodov, Rimljanov in Grkov, v ostankih zidanj. V starem Rimu bila je tudi najubožnejšemu meščanu od države brezplačna kopel v razpolago, a v starej Greciji bile so besede: „Pot k jedi gre skozi kopelj“ pomenljive. Še dandanes nam je stari Rim s svojimi kopeljmi nedosegljiv in kakor svetovnemu čudežu strmimo na vodovodstva Appija Claudija. Po orjaških prevodih in obklokih čez gore in doline dobivalo je svetovno mesto vodo za javna in zasobna kopališča, vodnjake in bivališča. Za dobe cesarjev pomnožile so se javne kopelji na 8 do 900. Z največjim razkošjem bile so kopelji rimskega plemstva preskrbljena.

O starih Grmanih pa pravi Tacitus, da so se običajno moški, kakor tudi ženske v Reni kopale („prebudivši iz spanja, kopali so se precej“).

V srednjem veku primoran je bil vsak rokodelec, da se je vsaj enkrat na teden (navadno ob sobotah) kopal. V ta namen bilo je v vsakem mestu primerno število tako imenovanih „baderstuben“. Pomenljivo pa je bilo takratno kopanje zaradi tega, ker so se po križanskih vojskah in selitvi narodov raznotere kožne bolezni, posebno gobove bolezni, razširjevale in skušalo se je v zdravstvenem oziru kopanje tudi pri raznih obredih s silo vpeljati. Tako n. pr.

ni bil nikdo popred v viteza povzdignjen, dokler se ni v kopelji očistil. Pred svatbo moral se je kopati ženin, nevesta, pa tudi vsak svat. Vsled zmešnjav verskih vojsk in tridesetletne vojske pa se je to polagoma opustilo in pozabilo in še le v tem stoletju prišla je gojitev kože po Schroth-u in Priessnitz-u zopet v veljavo, do pomena in ocene. Le Angleži in Amerikani so nam danes z dobrim, posnemanja vrednim zgledom o gojenju kože naprej, kakor so sploh v vrhu vsake zdravstvene reforme.

Skrbna gojitev kože pa nam je dolžnost zaradi zdravja, človeške družbe in lepote človeškega bitja. Zdravje je brez gojitve kože nemogočnost; družba se od svojo kožo zanemarjočega z gnjusom obrne, kakor od človeka, kateri je v zamazani obleki; lepočutje pa zahteva od vsakega olikanega človeka, da se predstavi v svoji najplemenitnejši telesni obliki. Še celo plemenitejšim živalim je nesnažnost odurna, ter se instinktivno s kopanjem in lizanjem skušajo snažne in gladke obdržati. Hlapec vé, da ne more svojega konja zdravega ohraniti, ako ga ne umiva, krtači in snaži. In če je jedna naših oblek dobila madež, kako se pere, omili, krtači, kolota in lika, a prelepo obleko, katero nam je podelila priroda, našo kožo, pa zanemarjamo, njene znojnice so s potom in nesnago zamašene iz česar izvirajo mnogovrstne bolezni. Zunanja koža je uravnotevitelj organizma, ona je izločevalni, dihalni organ, po katerem (ako je v pravilnem stanju) ves notranji človek svoje fizično bitje vsprejemlje. Človeška koža je kakor njegove sluznice v stanju neprenehane delovanja; to delovanje pa obstoji skero izključljivo v vednem čistilnem in izločevalnem procesu a le malo kislega vsprejemlje. Izločevati pa se mora v zadostni meri ogljenčeva kislina, dušec posebno pa voda, razven teh pa raznotero izločevanje iz kože in njenih vloženih žleznih organov. Po drgnenju z vlažnim prtičem ali pa po kopelji vzbudi se in nastane jakši krvni dotok na obod tega organa, povečano izločevanje, viša gorkota in živahnejši vsprejem kislega. Po snaženju postane koža mehkejša, voda se v večji meri zamore izhlapiti in zabrani vzpor v krogotoku. Po zdravoslovno uvedeni gojitvi kože se tudi kri izčisti, ker se ogljenčeva kislina, dušec i. dr. v večji meri oddajo, sedaj kroži rudeča kri po žilah in oživi ter ojači truplo in dušo.

Razumna gojitev kože pa naj obstoji v sledečih izkušenih djanjih:

1. Pazi, da bode tvoja koža vedno snažna, kar dosežeš z vsakdanjim temeljitim umivanjem posebno tistih delov, kjer je večje izločevanje n. pr. v gubah, sklepih, plodilih, itd. kjer obleka izhlapienje ovira in koža umazana postane. Tudi večkratne mrzle ali gorke kopelji, pri katerih se oziraj na letni čas in svoje osebno razpoloženje, polajšajo ti vsakdanje umivanje. Človeška koža zamaže se vsak dan s prahom od zunaj, od vlaknenih tkanin naše obleke pa tudi vsled izhlapienja kože in izločevanja sluz, katere nekaj soli, tolstih in hlapnih kislin oddajajo pomešane s kožnatimi luskami, na vrhu pustijo, znojnice zamašijo in izhlapienje ovirajo. Da se vsa ta zamazanost odpravi, je smoter kopanja, naj vže bode mrzla ali gorka kopelj. Vpraša se sedaj, komu prija mrzlo, komu pa gorko kopanje?

Pri mrzlem umivanju rekše kopanju se koža skrči, kri sili od površja k notranjim organom. Ako pa se iz mrzle vode podaš (kar se mora zmiraj zgoditi, ko občutiš prvi mraz), nastane prav za prav nameravani, dobrodelni uč-

nek: kri hiti zopet proti koži (k čemur zlasti drgnjenje po vsem životu pomaga), obodna telesna gorkota se povikša, izhlapienje in izločenje pomnoži, odprte znojnice olajšajo potenje, človek se čuti lahkejšega, svežega in pogumnejšega. To pa velja za zdrave ljudi; na slabotne in omehkušene osebe vpliva vže hladni zrak tako, kakor voda.

Gorko kopanje pa inače deluje. Gorko kopelji, katere gorkoto krvi ne presegajo, ne dražijo kožne živce, temveč vnani mik še celo pomanjšajo, koža pa omlahne, znojnice se odpró in dobro očistijo, žilnice se razširijo in v nje kri v večji množini dotaka. (Konec prih.)

Književna poročila.

„Slovanstvo ve svých zpěvech“. Že pred petimi leti je vzbudilo znamenito glasbeno delo „Slovanstva ve svých zpěvech“ občo pozornost med Slovani, osobito med občinstvom, ki se bavi z glasbo. To delo je „zbornik národních in udomačeních pesmíj vsech národov slovanskích“. Vrli češki učitelj L. Kuba, začel je objavljati v snopičih najprvo pesmi češke, za temi moravske in slovaške, lužiške in poljske véliko- in maloruske, a zdaj nam podaje pesmi slovenske. Dosléj so izšli trije snopiči, ki obsegajo 50 naših národních pesmíj in sicer nam je podal gosp. izdajatelj največ pesmíj iz svojih zapiskov, nekaj jih je vzel pa iz že natisnenih zbirk.

Izdajatelj je nameraval s to izdajo pripomoči k vzajemnemu spoznavanju ter z národno pesmijo pospeševati slovansko vzajemnost. Zajedno kažemo z omenjenim zbornikom bogastvo národne naše glasbe, v katerih se zreali mišljenje in čut, duh in značaj národov slovanskích. Tu dobimo namreč le take pesmi, ki so prava svojína národova, pravi izraz njegovega srčnega in duševnega življenja. Zató imajo naši skladatelji in glasbeniki v tem zborniku najboljši izvôr svojim studijam; tu se lahko učé, káko glasbo ima in hoče národ.

Zdaj, ko so prišle na vrsto slovenske pesmi, dolžnost nam je opozoriti posebno še Slovence na Kubov zbornik. Odkritosrčno rečem, da me ni oradostila še nobena zbirka národních naších pesmíj takó, kakor ravno Kubova. Gradivo je znal takó izbrati in različno prirediti, da se zvezek težko položi iz rok. Tu so glasbene cvetice naších dežel, tu nam je odkrita lepota, miloba in préprosti izraz naších pesmíj.

Slovenec ljubi petje. Za vsak slučaj ima primerno pesem, o vsaki priliki se razlegajo domači glasovi. Res je, da se prava národna pesem izgublja čimdalje bolj izmed ljudstva in nadomešča s tujo, največ le malovredno glasbo. Vendar je med Slovenci še mnogo dobrih, pristno-národních pesmíj. In te ohraniti, bodi nam sveta dolžnost. Delovati moramo v to, da se naše petje ne pokvari, ne izgubi in ne potujči. Ljudstvo se rado udaje tujemu duhu, rado vzprejema napeve, ki silijo od nemške in laške strani ter takó izgublja ukus in ljubezen za domače petje. Ali s tem se tudi morí národno čustvo in ponos, národna zavést. Bodimo uverjeni, da kjer gine národna pesem, tam se národ — potujčuje. To se godi še posebno lahko med Slovenci, ki smo majhen národ in močno izpostavljeni tujemu vplivu. Sree bolí rodoljuba, ko vidi, kakó se vedno bolj poizgublja med prostim ljudstvom prava národna pesem. Kažimo torej národu lepoto in vrednost njegovih pesmíj, oduševljujmo ga za domače petje in pospešujmo razširjanje národne glasbe — s tem storimo za obstanek in razvoj národa našega več, nego dolgi članki ali puhli govori. Ako ima sploh petje neko moč, nek neizrečen vpliv na človeški

duh, ima ga še v večji méri národna pesem. Ali ni človek najnavdušenejši, kadar sliši peti v družbi ali pri kaki veselici kako národno pesem? Ali ne vzkípi človeku srce, če mu zazvené na uho godbeni glasovi kake znane domače pesmi? Trdití je smeti, da je to sila, ki človeka blaži, srce ogreva za domovino, budí ljubezen do máterinega jezika in se stavlja v bran potujčevanju. Národu ugaja to, kar je v národnem duhu, kar se prilaga njegovim čutom in nazorom. Dajmo torej národu takih pesmij, ki so se porodile v njem samem. Učimo se káj tudi od naših sosedov. Nemci znajo ceniti národno pesem. V vseh oblikah, za petje in razne instrumente so jih priredili, povsod nabirali in izdajali — a ljudstvo jih je vzprejelo z veseljem. Zdelo se je nekaj novega, da-si je prišlo iz národa. Veščaki so jih opilili in priredili v lepih oblikah takó, da so se umilile in prikupile prostemu ljudstvu, kakor izobražencem.

Ravno to je storil med drugimi gosp. Kuba, kar se dostaje slovanske národne pesmi. On želí ohraniti in očistiti národno petje ter odpraviti tuj plevél. Spravil je pesmi v lepe oblike in jih upravljal različno, n. pr. za moške in ženske glasove, za samospeve in samó za klavir. Tu dobí vsak, kar in kakor mu najbolj ugaja. Saj pa zna tudi priredbo takó pogoditi, da se skladba mora prikupiti. Iz préproste melodije ustvari z glasovi ali pa s spremljevanjem klavirja košček, ki sega človeku do srca.

Res, pravi veščak se je lotil tega znamenitega podjetja! Zató pa tudi hvalijo njegovo delo slovanski in drugi glasbeniki. In kakor so vzbudile veliko pozornost pesmi drugih národov slovanskih v tej zbirki, kakor se čudom čudimo njih lepoti in originalnosti, jednako nam je smeti pričakovati tudi kar se tiče slovenskih pesmij.

V treh snopičih, katere imamo pred sabo, podal nam je izdajatelj, kakor smo že rekli, 50 različno prirejenih pesmij slovenskih. Nekaj jih je bilo že tu pa tam objavljenih, večina jih je pa iz samih zapiskov Kubovih. Nabral jih je bil namreč lani, potuje po slovenskih krajinah. Nekaterih mi je posebno omeniti, ker se odlikujejo po krepkem izrazu, lepi melodiji in izvrstni harmonizaciji. *)

Izmed zborov omenjam: „Po jezeru bliz' Triglava“, — „Kaj pa ti, pobič?“ — „Saj sem ti pravil mnogokrat“, — „Štirje fantje igrajo“, — „Men' vse eno je!“ — „Slišala sem tička pet“, — „Fantje se zbirajo“, — „Prišle so mačke z mačkami“, — „V nedeljo jutro vstala bom“. Dalje samospevi s spremljevanjem klavirja, ki je vzorno napravljeno: „Ko b' sodov ne b'lo“, — „Majolka, bod' pozdravljena!“ — „Dol' za turškim grčem“, — „Solnce je šlo za goro“, — „Bom šen na planin'ce“. Sicer pa je vsaka pesem prirejena tudi samó za klavir in nekatere celó le za klavir. Izmed poslednjih nam je omeniti: „Eno petje sem slišal“, — „Tlaka m' je ukazana“, — „Bod' moja“, — „Oh, kaj se boš jokala?“ — „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ — „Oj, ta soldaški boben“, — „Pij, pij, saj ga 'mamo več!“

Omenjene pesmi se morajo prikupiti vsakemu. Ne le, da ugajajo ušesu, temveč segajo tudi v srce. Radost in toga šala in resnost veje iz njih.

Hvaležni bi morali biti gosp. izdajatelju, da nam podaje narodne pesmi v takó krasnih oblikah in da širi bisere slovanskih pesmij med svet. Hvaležnost bi imeli pokazati s tem, da ga z obilim náročevanjem podpiramo v težavnem tem podjetju. Nobena čitalnica, nobeno bralno ali pevsko društvo bi ne smelo biti brez tega dela. Pomislimo, da potuje gosp. Kuba od dežele do dežele, rekel bi, od vasi do vasi, da nabira med ljudstvom pesmi, kar pač ni takó lahko. Domá mora potem nabrano gradivo urejati in pripravljati za tisek, kar zahteva zopet mnogo truda. Napósled pa treba tudi mnogo novcev za izdajanje in tisek takó velikega dela. Ako se trudi gosp. izdajatelj toliko za našo čast in korist, hočemo li zahtevati, da bi trpel vrhu tega še gmotno

*) Tekst je najprej v češkem prevodu, potem pa v slovenskem originalu.

izgubo? — In vendar beremo v zadnjem snopiču, da se jako malo naročuje na to izvrstno delo. Ako ne dobí več naročnikov, siljen bo ustaviti izdajanje. To pač ni častno, to pač ni hvaležnost! Ni dovolj, da hvalimo nabiratelja in delo njegovo, dolžnost nam je delo tudi razširjati in kupovati.

Res, da se ne more naročiti vsak posameznik na ves zbornik, prav bi pa bilo, da Slovenci pridno kupujemo vsaj ône snopiče, ki pri-
našajo slovenske pesmi. Vseh bode osem, a vsak stojí s poštnino vred samó 40 kr. Naročila se izvršujó le za gotovino. Predplačuje se na kolikor snopičev kdo hoče in katere hoče. (Naslov: Ludvik Kuba v Podčrbradeh, Čechý).

H. V.

Tako H. V. v „Ljublj. Zvonu“, str. 501—503. Dostaviti nam je le, da je mej tem izišel tudi 4. snopič, obsegajoč 13 novih narodnih pesmi, tako da je narastel slovenski del na 63 prekrasnih pesmi. — Ne moremo si kaj, da opozarjamo učiteljstvo, ki je v prvi vrsti poklicano in tudi zmožno gojiti petje in godbo, zlasti pa širiti narodno petje mej ljudstvom, na to prekrasno delo českega našega tovariša. Nihče, kdor količaj more, naj ne mudi, omisliti si vsaj posamezne dele prekrasnega tega zbornika.

Pisma vprašanja

pri preskušnji učiteljske sposobnosti v jesenskem roku 1889.

I. V Mariboru:

A. Za ljudske šole.

1. Nemški učni jezik: Der Lehrgrundsatz: Unterrichte anschaulich! in der Anwendung auf die Unterrichtsgegenstände der Volksschule.

2. Slovenski učni jezik: Kako se goji v šoli čut do snažnosti in reda?

3. Računstvo in geometrično oblikoslovje: a) Aus einer gewissen Quantität Wolle können 19 Stück $1\frac{1}{3}m$ breites Tuch gefertigt werden, wenn das Stück $42m$ lang ist; aus einem Theile der Wolle werden 3 Stück $1\frac{1}{7}m$ breites Tuch gefertigt, jedes Stück zu $49m$, wie viele Stücke $1\frac{1}{7}m$ breites Tuch, das Stück zu $56m$ können aus dem Reste gefertigt werden? — b) 45 fl. Oe. W. sind $\frac{9}{10}$ fein und enthalten 500g feinen Silbers, wie viel wiegt eine Geldpost von 300 Guldenstücken? — c) Berechne den Rauminhalt eines $3m$ hohen vierseitigen geraden Pyramidal-Stumpfes, wenn die Seiten der Grundflächen $6.25m$, beziehungsweise $4.75m$ lang sind. Anzuwenden ist die Volksschulmethode.

4. Realije: a) Charakteristik und Gliederung der Alpen in Steiermark. — b) Verdienste der Kaiserin Maria Theresia um die Cultur. — c) Die fossilen Kohlen. (Dieselben sind in Fragen und Antworten für die Oberstufe einer gehobenen Volksschule und zwar event. in slovenischer Sprache zu besprechen.)

B. Iz francoščine za meščanske šole:

a) Za spis iz nemškega učnega jezika: Lohn und Strafe vom pädagogischen Standpunkte.

b) Vprašanja iz francoščine: 1. Eine Partie von „Oraison funèbre du prince de Condé“ ist aus dem Französischen in's Deutsche zu übersetzen. — 2. „Die Einführung der Kartoffel in Frankreich“ ist in's Französische zu übersetzen. — 3. a) Voltaire: Sa vie et ses oeuvres. b) Racontez la tragédie d' Esther.

II. V Ljubljani:

Iz pedagogike: Worin besteht die Schuldisciplin und durch welche Mittel wird sie erreicht? — Katere kreposti naj vodijo ljudskega učitelja?

Iz matematike: 1. Es ist an einem speciellen Beispiele zu erklären, wie eine beliebige Zahl durch einen gemeinen Bruch dividirt wird? — 2. Ein Haus wurde um 28.500 fl. gekauft, der jährliche Mietzins dieses Hauses beträgt 1980 fl. Zu wie viel Procent verzinst sich das Capital, wenn die Hauszinssteuer 25 Procent beträgt und wenn für Reparaturen 125 fl. gerechnet werden? — 3. Ein kreisrunder und ein quadratförmiger Teich haben einen gleichen Umfang, nemlich 160·15m, beide sind von einem 2m breiten Grasrande umgeben; welche Grasfläche ist die grössere und wie gross ist der Unterschied zwischen beiden?

Iz realij: 1. Turki pred Dunajem. — 2. Der Kohlweissling; sachliche Behandlung. — 3. Die Entstehung der Winde und ihre Bedeutung in der Natur.

B. Za meščansko učiteljstvo.

Iz pedagogike: 1. Was versteht man unter vielseitigem Interesse und welche sind die Hauptarten desselben im Sinne Herbarts? — 2. Der Bildungswert der Naturgeschichte für den jugendlichen Geist und das jugendliche Herz ist darzulegen.

Iz prirodopisja: 1. a) der Blutkreislauf des Menschen, b) vergleichend mit diesem der der Wirbelthiere darzulegen. — 2. Die Merkmale der Schachtelhalme (*Equisetaceae*) sind in einem Beispiele eingehend darzulegen.

Iz matematike: 1. Zu wie viel Procent müssen 931·98 fl. 25 Jahre auf Zinseszinsen angelegt werden, damit sie auf 4000 anwachsen? — 2. Welche Zahl muss man zum Zähler und Nenner des Bruches $\frac{33}{18}$ addieren, damit man den Bruch $\frac{4}{5}$ erhält? — 3. Aus der Länge des Schattens eines vertical aufgestellten Stabes ist die Höhe der Sonne zu bestimmen; $a = 2m$, $b = 1·82m$, $a = ?$ — 4. Die Länge des durch Laibach gehenden Parallelkreises ist in Myriametern zu bestimmen. Geographische Breite von Laibach $46^{\circ} 10' 57''$, der Halbmesser der Erde $= 6370km$. — 5. Einrichtung des Cassebuchs und des Hauptbuchs.

Iz prirodoznanstva: 1. Das Pendel, die Art und Weise seiner Bewegung und dessen Anwendung. — 2. Das Aluminium, sein Vorkommen, Gewinnung, Eigenschaften und Anwendung. — 3. Die Erscheinungen, die auf der Reflexion des Schalles beruhen, sind eingehend zu erklären.

Dopisi.

Iz št. Pavla v Savinjski dolini. Savinjsko učiteljsko društvo zborovalo je 19. novembra t. l. v šolskem poslopju v Gomilskem. Predsednik otvori zborovanje ter pozdravi prisotnike, izrazujoč svoje veselje nad mnogobrojno vdeležbo, ker prešteje glave svojih dragih in glej ne manjka „skoraj“ nihče vsih. To mu je jasen dokaz, da se učiteljstvo zaveda svojega velevažnega poklica. Spominjaje se povoda, po kojem se nam je shod na današnji dan omogočil, pozove sodruge, naj zakličejo Nje Veličanstvu, presvitli cesarici in vsej prevzvišenej cesarskeji rodovini gromoviti „Živio“. Vdeleženci so se temu pozivu častno odzvali ter stojé zapeli „cesarsko pesem“.

Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in brez ugovora odobri. Predsednik objavi došle mu dopise. Potem naznani, da je blagajnik prejel naročenih 200 iztisov Kosi-jeve knjižice „Stariši podpirajte šolo“ ter razposlal posameznim šolam, da se naj med ljudstvo razdelé.

Za tem nastopi g. Zotter ter predava o slovniškem pouku v ljudskeji šoli. Kažoč na napade, katerim je bila novodobna šola nedavno izpostavljena, želi, da učiteljstvo pritožbe svojih nasprotnikov uvažuje ter opravičenim, kolikor je v njegovih močéh, odpomore. Jedna izmed teh glasi se tudi, da vspehi gledé učnega jezika niso dovoljni, ker se premalo otrok nauči svoje misli pismeno

pravilno izraziti. To očitane ne zdi se poročevalcu popolnoma neosnovano. Res je to pri nas lahko umevno, ker se učnemu jeziku polovica učnega časa po drugem deželnem jeziku odtegne. To pa ni jedini vzrok temu nedostatku, ampak zakrivil ga je v istej meri nepraktični slovnčni pouk. Slovnica je velevažna panoga učnega jezika, ki pa mora ostati z ostalimi deli tega predmeta v tesni zvezi. Nikakor pa ne gre jo smatrati samostojnim predmetom, kajti to privede do znanstvene obravnave, v zmislu, koje se mora vsaka snov brez ozira na njeno praktično vrednost enako temeljito, oziroma v ljudskejši šoli enako površno preučiti. Radi tega je pa tudi v ljudskejši šoli brezvspešna. Tu gre marveč učivo umno izbirati, držče se načela: „Ne kuj v pravila, kar učencem vže takozvani jezikovni čut razodeva“. Po takih pravilih se v učečej mladini zamori vse veselje do slovnčnega pouka, ker se jim z nejevoljo učé.

V to svrhu mora pa učitelj nareče svojega šolskega okolišča natančno poznati. Kjer je potem zapazil, da je jezikovni čut učence na cedilu pustil, tam jim bode s pravilom priskočil na pomoč. Taka neizogibna pravila pa ni le nazornim potom priučiti, enkrat uporabljati, potem pa v nemar pustiti. ne, taka pravila morajo se neprestano ponavljati in z vzgledi pročitovati, dokler ne postanejo meso in kri. Ako v tem pogledu stopijo tudi posamezni razredi v organično zvezo — o čemur imeli bi se učitelji v lokalnih konferencah dogovoriti — nabrali si bodo učenci zaklad slovnčnih pravil, katerega bodo v istini veseli. Da pa učitelj tudi vsak čas na ta pravila opozoriti more, treba jih doslovno zapamti. Označenim potom dospeli bomo ne le do ugodnih vspehov, ampak tudi do tolikanj pogrešane edinstvenosti gledé slovnčnega pouka“. O tem predmetu, vnela se je jako živahna debata, katere so se vdeležili gg. Šorn, Vidic, Farčnik, Meglič in poročevalec.

Gledé prihodnje točke dnevnega reda. Pri volitvi poročevalca glasilo „Zaveze“ obvelja nasvet g. Meglič-a, da naj tajnik ta posel prevzame.

Naposled se predsednik pooblasti, da določi čas in kraj prihodnjega zborovanja.

—r.

Iz Gornjega grada. Dne 19. nov. t. l. imelo je „Gornjegraško učit. društvo“ na Bočni svoje mesečno zborovanje, ki žal ni bilo tako mnogobrojno obiskovano, kakor bi bilo želeli. Tudi v našem okraju nahajajo se učitelji — hvala Bogu le nekateri —, ki hodijo svojo pot „stranputice“, in katerim je svoj lastni nezmotljiv „jaz“ več nego razvoj učiteljskega društva in ugled našega stanu. Ali so to zavedni učitelji? — S tem kaže pač svojo malomarnost, ne-kolegijalnost, nezanimanje do šole in svojega stanú. „Toda mimo... mimo!“ — rekel bi naš Stritar, ker ne vejo, kaj delajo.

Ob 10. uri služila se je sv. meša, katere so se vdeležili šolska mladina in zbrani učitelji. — Ob 1 $\frac{1}{2}$ 12. uri pa se je pričelo zborovanje, katerega se je tudi veleč. g. Brglez vdeležil kot gost. Zapisnikar g. M. Dedič prečita zapisnik o zadnjem zborovanju, ki se odobri. Ko je predsednik g. J. Kele prebral došle dopise, govori o „vzgoji k vzorbenosti in porabnosti“. Govor je bil vseskozi temeljito sestavljen, zato je pač govornik končajoč žel zaslužno hvalo. Po pobiranju društvenine sklepalo se je o raznih predlogih. G. Kocbek predlaga, naj bi kdo nakupil Lavter-jevo metrično računilo ter isto izročil jednemu tovarišev, ki bi si tako pri poučevanju računstva po novi metodi posluževajoč se omenjenega učila nabral skušenj ter o priliki predaval o tem predmetu. Predlog se vsprejme, računilo pa dobi predlagatelj na poskušnjo. — G. Kele predlaga, naj naše društvo gledé na bližnje regulovanje učiteljskih plač na merodajno mesto pošlje prošnjo, v kateri prosi za odstranitev 4. plačilnega reda in imena „podučitelj“ ter podelitev starostnih doklad def. podučiteljem (ako se to ime ne odpravi).

Po končanem zborovanju smo se še dalje časa veselili pomenkovali in zabavali. Živela kolegijalnost!

x.

Iz Ljubljane, dné 4. grudna. [Izv. dop.] (Kedaj je na javnih mestnih ljudskih šolah ljubljanskih izdavatí šolska naznanila in kako je ravnati s pismenimi nalogami.) O teh dveh stvareh je slavni c. kr. mestni šolski svet ljubljanski dné 7. avgusta 1889, štv. 298 izdal nastopno

Okrožnico.

Okrajna učiteljska konferencija za šolski okraj mesta ljubljanskega je dné 11. julija 1889 gledé izdajanja šolskih naznanil in gledé pismenih nalog naredila nastopne sklepe:

A. Gledé šolskih naznanil.

Na vseh javnih mestnih ljudskih šolah je izdajati šolska naznanila:

1. 30. dan novembra, ali zadnji šolski dan v novembru; 2. 15. dan februarja, ali zadnji šolski dan v prvi polovici meseca februarja; 3. 30. dan aprila, ali zadnji šolski dan meseca aprila; 4. na dan sklepa šolskega leta.

B. Gledé pismenih nalog.

Število nalog za vsako četrletje								
Razred	slovničnih		pravopisnih		spisnih		računskih	skupaj
	slovenskih	nemških	slovenskih	nemških	slovenskih	nemških		
I.	—	—	—	—	—	—	—	—
II.	8	—	6	—	—	—	2	16
III.	3	4	2	3	2	—	2	16
IV.	2	2	2	3	3	2	2	16
V.	2	2	1	3	3	3	2	16
VI.	2	2	1	3	3	3	2	16
VII.	2	2	1	3	3	3	2	16
VIII.	2	2	1	2	3	4	2	16

K temu dodaje c. kr. mestni šolski svet še naslednja ukazila:

a) V I. razredu ni dajati nalog, ampak samo pismene vaje, kakor jih ukazuje učni črtéž. b) V zvezkih je vpisati vsako četrletje posebej; vsaka naloga imej zapóredno številko in datum. c) Naloge naj bodo lahke in kratke, da jih otroci lahko sami izdeljujejo. d) Učitelj samo večje pogréske popravlja, manjše pa samo podértaj; učenci naj naredé popravó, katero potem učitelj pregledaj. e) Domače naloge in vaje se smejo popravlja v šoli, šolske naloge popravlja učitelj sam. f) Vsako popravljenó nalogo je klasificirati. g) Čez počitnice in čez poldan ni dajati pismenih nalog. h) Število četrletnih nalog se sme po dolgoti četrletja tu skróčiti tam razšíriti, vendar samo tako, da je na koncu šolskega leta v vsakem razredu najmanj po 64 nalog.

Iz Logatca. [Izv. dopis.] Dné 20. novembra t. l. otvorila se je pri ljudski šoli v dolenjem Logatcu šolska delavnica, v kateré se bode 10 večjih učencev po 10 ur na teden učilo mizarstva in rezbarstva. Da pa se je ta šola mogla ustanoviti, zahvaliti se je slavnej kranjskej branilnici, katera je v ta namen krajnemu šolskemu svetu dolenje-Logaškemu podarila 400 gld.

Novice in razne stvari.

[Slovenski katekizmi.] Lavantinski knezo-škofijski ordinarijat je odločil na podlagi odredbe c. kr. deželnega šolskega sveta z dné 18. sept. 1889, št. 5680, in vis. odloka c. kr. ministerstva za uk in bogočastje z dné 7. julija 1887, št. 13.074. in 19. julija 1889, št. 14.036, da se rabijo v lavant. škofiji za prihodnje leto ti-le katekizmi po ljudskih šolah: Mali, srednji in veliki katekizem s pristavkom, da se mora pri vsakem zahtevati novi popravljeni natis iz leta 1889.

[Umrí] je dné 18. m. m. v Pragi gosp. J. Fischer, bivši gimnazijski ravnatelj v Novem mestu. Pokojnik je bil, kakor se spominjajo njegovi učenci, velik dobrotnik revnih dijakov, med letom sicer strog pa pri polletnih izpitih vedno prizanesljiv. N. v m. p.!

[Gosp. T. Dernjač-a], nadučitelja v Sevnici je nemila osoda hudo udarila. Neusmiljena smrt pobrala mu je vrlega sina Etbina v najboljših letih. Rajni Etbin Dernjač bil je zastopnik tvrdke Wolfrum na Dunaju in po Slovenskem v obče znan. Koncem m. m. je obiskal svojo v Mariboru bivačo sestro, a došel je do nje že nekaj betežen. Nalezal si je po prehladu na potovanju hud reumatizem, ki se je razprostrl do možganov, da so mu otrpnili. Po kratki a mučni bolezni je sicer čvrsti, komaj 37 let star mož izdahníl 2. dné t. m. svojo blago dušo. Pokojnik bil je nada in veselje svojega priletnega očeta, katerega je prísérno ljubil in je, da-si živeč na ptujem, za slovansko narodnost v neugodnih razmerah ostal tudi vedno značajan in veren sin matere Slave ter je vselaj izdatno podpiral slovensko literaturo. Bil je „Popotnik“-ov naročnik od časa njegovega obstanka. — Blag mu spomin! Bodi mu zemljica lahka!

[Rakuš-eva knjiga.] „Slovensko petje v preteklih dobah itd.“, katero smo naznanili v našem listu, stala bo 80 kr. Pisatelj prosi č. g. predsednike raznih društev, katerim je bil poslal „naročilno polo“, da bi mu isto kmalu vrnili, če so kaj naročnikov nabrali.

Razpis nagrad.

Upravni odbor „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“, katera si je pri letošnjem glavnem zborovanju o Veliki noči izvolila „Popotnik-a“ svojim glasilom, dovolil je po sklepu z dné 3. oktobra „Pop.“ uredništvu v nagrado pisateljem denarno svoto.

Odzivljajoč se dotičnemu odborovemu sklepu razpisuje podpisano uredništvo s tem za tri najboljše izvirne razprave ali pedagogične-, šolsko-politične-, ali didaktično-metodične vsebine — ne da bi določilo kakšno posebno nalogo — tri darila po

4, 3 in 2 ces. zlata

pod temi-le pogoji:

1. Razprave, ki se poganjajo za darila, morajo biti pri dopošiljatvi kot take označene in imeti na čelu svoje geslo; baš isto geslo se ima nahajati na priloženem zapečatenem ovitku, v kojem je adresa pisateljeva.

2. Vposlana dela „za nagrado“ si bode uredništvo poljubno izbralo in v „Popotnik“-u 1890. leta priobčevalo. Dela čez $\frac{1}{2}$ tisk. pole obsežna, ki se ne dadó lahko razdeliti v 2 številki, se navadno ne sprejemajo. Da je delo kratko, še ni nobeden vzrok, da bi se odklonilo.

3. Ko so se dela priobčila, sodijo o njih posebni ocenjevalci in naznanijo uredništvu one 3 spise, katere so spoznali (tako po nalogi, katero si je pisatelj izbral, kakor po vsebini in obliki itd.) za najboljše. Uredništvo potem takoj

objavi to razsodbo in razpošlje darila. Imena pisateljev se obznaniijo le tedaj, ako dotični v to privolijo. Dela, ki se niso ponatisnila, kakor ovitki z geslom neobdarjenih spisov vrnejo se, ako kdo to zahteva, do 30. maja 1891. l., ne-reklamovani pa se po tem obroku vničijo.

4. Volitev ocenjevalcev je prepuščena prihodnji delegaciji „Zaveze“, in le, ko bi ta odklonila, uredništvo poskrbi za to, da pridobi za oceno del in prisodbo daril odlične osebe.

Maribor, dné 25. oktobra 1889.

Uredništvo „Popotnik-a“.*)

*) Slavna uredništva slovenskih časopisov se vljudno prosijo, da ta „Razpis“ blagovoljno ponatisnejo.

NATEČAJI.

Štv. 796.

Učiteljsko in podučiteljsko mesto.

V laškem šolskem okraju se takoj definitivno ali tudi provizorično umeščate:

- a) definitivno učiteljsko mesto na štirirazredni ljudski šoli z eno paralelko v Hrastniku z dohodki po III. plač. vrsti;
- b) definitivno podučiteljsko mesto na petrazredni ljudski šoli v Laškem trgu z dohodki po III. plač. vrsti.

Prosilci za to mesto naj vložijo svoje redno podprte prošnje potom predpostavljenega okr. šolskega sveta do 15. januarija 1890. l. pri krajnem šolskem svetu v Hrastniku ozir. Laškem trgu (Tüffer).

Okr. šolski svet Laški, dné 5. decembra 1889.

Predsednik: **Dr. Wagner s. r.**

Štv. 1172.

Podučiteljsko mesto.

Na ljudski šoli pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah se podučiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilni vrsti in prostim stanovanjem trdno ali tudi začasno umešča.

Prositelji in prositeljice za to mesto naj svoje redno obložene molbe potom predpostavljenega okrajnega šolskega sveta vložijo do 15. januarija 1890. l. pri krajn. šolsk. svetu Sv. Lovrenc v Slov. goricah.

Okr. šolski svet v Ptuj, dné 30. novembra 1889.

1—2

Predsednik: **Marek s. r.**

„Popotnik-ov koledar“ za slovenske učitelje za 1890. leto je dotiskan in se prične razpošiljati, kakor hitro dovrši knjigovez svoj posel. „Popotnik“-ovo upravništvo se torej obrača do p. n. poverjenikov svojih, da — ako to niso vže storili — prej ko prej naznaniijo, koliko komadov „Popotnik-ovega koledarja za 1890. leto“ jim naj pošljemo in tudi, če imajo glede dpošiljanja kakšne posebne želje. Ob jednom tudi vabimo še enkrat vse p. n. častite gspdč. učiteljice, gg. učitelje in šolske prijatelje, ki si nameravajo naš koledar omisliti, da to storijo kmalu, 1. radi tega, da vemo določiti število za vezanje in 2. da se ob jednom ukrene vse potrebno za razpošiljanje. Kdor se do 15. t. m. oglasi in nam pošlje denar, dobi komad po **1 gld. 15 kr.** s poštnino vred. Vslej dobil se bode koledar, kolikor še ga preostane, le po **1 gld. 25 kr.** komad.

Upravništvo „Popotnika“